

Пасічник І. Д. Острозька Біблія в контексті української та європейської культур. – Острог, 2006; Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 103; Острозька Біблія: Вступи, гравюри, додатки / Опрацював та приготував до друку ермінх. архимандрит др. Рафаїл (Роман Тороняк). – Львів, 2005.

Петро Кралюк

Новий Завіт із Псалтирем (Острог, 1580)

Назва “Книга Нового Завета. В ней же напредиψалмы блженнаго Двда прорка и црл”. Рядків 30, 24, Шрифт (розмір 10 рядків) – 42, 50, 86. Нумерація кириличними цифрами в правому верхньому кутку, сигнатури літерні в правому нижньому кутку аркуша. Перший зошит без сигнатури. Всього складається із 62 чотирьохаркушних зошитів і останнього двохаркушного.

Друге відоме острозьке видання. Тривалий час (до початку 1960-х рр., коли в німецькому місті Гота була знайдена “Азбука” 1578 р., надрукована Іваном Федоровим в Острозі) вважалася першим острозьким виданням, бо у передмові до неї зазначалось, що вона – “пръвый овошъ ѿ дому печатна” своєго острозькаго…”.

Видання призначалося не для літургійного застосування, а головним чином для індивідуального домашнього читання. У колофо-ні зазначено, що книга “начата и совершена” за вказівкою В.-К. Острозького “Іоанномъ Феодоровымъ сномъ з Москвы”; сигнет із літерами І. Ф. і написом “Іоаннъ Феодоровичъ печатникъ зъ Москвы” (арк. 490). У передмові книги визначена також мета цього видання. Вона збігається з ідеєю післямови львівського “Букваря” Івана Федорова 1574.: “...и сіє желаємо бытійское дѣло еже начахомъ съвершити... въ наслажденіе всemu народу рускому...”.

Титульна сторінка Нового Завіту
з Псалтирем (Острог, 1580)

Видавці сподівалися, що Н. стане підручникою книжкою для українського духовенства і навчальним посібником для молоді. Книга була найчастіше вживана й здавна існувала в Україні в добрих списках; ареал її практичного вжитку був досить значний: нею користувалися не тільки в церковній службі, а й у релігійних дискусіях того часу. З метою полегшити користування книгою до неї додавався своєрідний абетковий покажчик осіб і окремих висловів “Книжка, собраніє вещеи нужнѣйшихъ, въкратцѣ, скораго ради обрѣтенія въ книїс Нового завѣта, по-

словесемъ асбуки". Цей покажчик був видрукуваний також у 1580 р. і мав 53 арк. Він був складений відомим діячем ОА Тимофієм Михайловичем і став першою в українському друкарстві бібліографічною працею. На титулі *Іван Федорович (Федоров)* вмістив дереворитну рамку із зображенням оленя й однорога. Цей титул є творчою копією, що її зробив *Іван Федорович (Федоров)* із титульного аркуша "Книги повчань Сирахових", надрукованої Георгом Рай у Віттенберзі у 1533 та 1535 роках. На звороті титульного аркуша острозького видання *Н. Федорович (Федоров)* вмістив герб князя *В.-К. Острозького*, а на звороті 490-го арк. – свою друкарську марку (знак). Окрім того, художнє оздоблення цієї книги містить більше 30 дереворитних заставок й ініціалів. Сьогодні науковцям відомо майже 80 примірників цього видання.

Публікації: Гусева А. А. Издания кирилловского шрифта второй половины XVI в.: Сводный каталог. – Кн. 1-2. – Москва, 2003. – Рис. 77.1-77.3 (факсиміле 5 арк., в тому числі титулу і герба В.-К. Острозького); Ісаєвич Я. Д. Літературна спадщина Івана Федорова. – Львів, 1989. – С. 117-121, 123 (факсиміле арк. з передовою і післямовою).

Місце зберігання: Україна – Київ (НБУВ, НІБУ), Львів (ЛННБУС (3 прим.), ЛІМ, НМЛ), Одеса (ОДНБ), Харків (ХДНБ, УБ); є примірники в Росії – Москва – С.-Петербург – Саратов – Нижній Новгород; Білорусі – Мінськ; Польщі – Варшава; Литві – Вільнюс; Великобританії – Кембридж; Словенії – Любляна; США – Чикаго, Кембридж.

Каталоги стародруків: Быкова Т. А. Каталог изданий Острожской типографии и трех передвижных типографий. – Ленинград, 1972. – № 1. – С. 13-15. – № 2. – С. 15; Варварич Г. Е. Славянские книги кирилловской печати XVI-XX вв.: Каталог книг, хранящихся в Государственной исторической библиотеке УССР. – Киев, 1985. – № 242. – С. 79; Гусева А. А. Издания кирилловского шрифта второй половины XVI в.: Сводный каталог. – Кн. 1-2. – Москва, 2003. – № 77. – С. 561-563; Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. – Львів, 1981. – Кн. I (1574-1700). – № 10. – С. 26; Карапаев И. П. Описание славяно-русских книг, напечатанных кирилловскими

буквами. – С.-Петербург, 1883. – Т. 1. – № 100. – С. 211-213; Його ж. Хронологическая распись славянских книг, напечатанных кирилловскими буквами. 1491-1730. – С.-Петербург, 1861. – № 80. – С. 15; Каталог кирилических стародруков Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН України. – Вип. 1. Видання І. Федорова / Укл. Я. Д. Ісаєвич, В. Я. Фрис. – Львів, 1993. – № 10-12. – С. 28-33; Каталог славяно-русских книг церковной печати библиотеки А. И. Кастерина / Сост. В. Ундельский // Чтения ОИДР. – 1848. – Т. 9. – № 29. – С. 99; Кирилические стародруки 15-17 ст. у Национальной бібліотекі України імені В. І. Вернадського: Каталог / Уклад. Н. П. Бондар, Р. Є. Кисельов, при уч. Т. М. Росовецької. – Київ, 2008. – № 437. – С. 106; Максименко Ф. П. Кирилические стародруки украинских друкарень, що зберігаються у львівських збірках. – Львів, 1975. – № 181. – С. 34. – № 182; Немировский Е. Л. Славянские старопечатные книги кирилловского шрифта в книгохранилищах Великобритании. – Москва, 1993. – № 25. – С. 20; Свенцицкий И. С. Каталог книг церковно-славянской печати. – Жовква, 1908. – № 31(417). – С. 12; Українські книги кирилловської печаті XVI-XVIII вв.: Каталог виданий, хранящихся в ГБЛ. – Вып. 1. 1574–І пол. XVII в./Сост. Т. Н. Каменева, А. А. Гусева. – Москва, 1976. – № 2. – С. 11-12; Cyrillic book printed before 1701 in British and Irish Collections: A Union Catalogue. – London, 2000. – № 34. – S. 30.

Література: Видашенко М. Б., Ісаєвич Я. Д., Машюк О. Я. Місцями Івана Федорова на Україні. – Львів, 1982. – С. 61; Зернова А. С. Начало книгопечатания в Москве и на Украине. – Москва, 1947. – С. 55; Ісаєвич Я. Д. Літературна спадщина Івана Федорова. – Львів, 1989. – С. 116-127, 157-159; Його ж. Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні. – Львів, 1983. – С. 83-90; Ковалський М. П. Джерела про початковий етап друкарства на Україні (Діяльність першодрукаря Івана Федорова в 70-х – на поч. 80-х рр. XVI ст.). – Дніпропетровськ, 1972. – С. 31; Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 118; Немировский Е. Л. Начало книгопечатания на Украине. Иван Федоров. – Москва, 1974. – С. 113-125; Його ж. По следам первопечатника. – Москва, 1983. – С. 39; Огієнко І. І. Історія українського друкарства. – Київ, 1994. – С. 194-195.

Наталія Бондар,
Світлана Абросимова